

เครือข่ายเฝ้าระวังทรัพยากรตะนาวศรี

มีนาคม 2569

ข้อเรียกร้องเร่งด่วนให้ตัดเส้นทางการเงินหล่อ เลี้ยงกองทัพผ่านรายได้จากก๊าซนอกชายฝั่ง

ภาคก๊าซนอกชายฝั่งในเขตตะนาวศรี:

ชี้ให้เห็นความขัดแย้งด้านการจัดหาเงินทุน และการบ่อนทำลายชุมชนใน
ตะนาวศรี

บทสรุปผู้บริหาร

ภาคน้ำมันและก๊าซนอกชายฝั่งของเมียนมาได้ทำหน้าที่มากกว่า 3 ทศวรรษในฐานะเสาหลักสำคัญของเศรษฐกิจการเมืองของประเทศ และเป็นฐานทางการเงินขนาดใหญ่ของการปกครองโดยทหาร นับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 เป็นต้นมา โครงการก๊าซนอกชายฝั่งขนาดใหญ่ในทะเลอันดามัน เช่น ยาดานา (Yadana), เยตากุน (Yetagun), และซอติกา (Zawtika) ได้สร้างรายได้สกุลเงินต่างประเทศจำนวนมากผ่านการส่งออก โดยเฉพาะไปยังประเทศไทย โครงการเหล่านี้พัฒนาภายใต้สัญญาแบ่งปันผลผลิตระหว่างบริษัทน้ำมันและก๊าซข้ามชาติ กับ บริษัทวิสาหกิจน้ำมันและก๊าซเมียนมา (Myanmar Oil and Gas Enterprise: MOGE) ซึ่งในทางประวัติศาสตร์อยู่ภายใต้การควบคุมโดยตรงของกองทัพ

รายได้จากก๊าซนอกชายฝั่งได้ทำให้ผู้มีอำนาจทางทหารของเมียนมามีแหล่งรายได้ที่มั่นคงและไม่โปร่งใส ลดการพึ่งพารายได้ภาษี และบั่นทอนความรับผิดชอบต่อประชาชนภายในประเทศ หลังการรัฐประหารเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2564 การควบคุมรายได้ดังกล่าวยังคงอยู่ภายใต้อำนาจของคณะเผด็จการทหารมากขึ้น การระงับกลไกความโปร่งใสต่าง ๆ รวมถึง โครงการความโปร่งใสในอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากรของเมียนมา (Myanmar Extractive Industry Transparency Agency Initiatives: MEITI) ได้ทำให้ความไม่โปร่งใสทางการเงินรุนแรงยิ่งขึ้น แม้เศรษฐกิจภาคส่วนอื่นจะหดตัว แต่การส่งออกก๊าซนอกชายฝั่งยังคงดำเนินต่อไปแทบไม่สะดุด โดยสร้างมูลค่าการส่งออกประมาณ 3-4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา องค์กรสิทธิมนุษยชนประเมินว่า มากกว่า 1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี อาจไหลเข้าสู่บัญชีของกองทัพโดยตรงผ่านรายได้ที่เกี่ยวข้องกับก๊าซ

ในเชิงประวัติศาสตร์ รายได้จากก๊าซนอกชายฝั่งยังฝังตัวอยู่ในระบบการสกัดผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่กองทัพควบคุมในวงกว้าง หลังการรัฐประหารปี 2531 กองทัพได้ใช้นโยบายอัตราแลกเปลี่ยนที่เอื้อต่อการแสวงหาค่าเช่าทางเศรษฐกิจ (rent extraction) อย่างเป็นระบบ ผ่านระบบสองสกุลเงินและอัตราแลกเปลี่ยนที่รัฐควบคุม โครงสร้างดังกล่าวเปิดทางให้ชนชั้นนำทางทหารและกลุ่มธุรกิจใกล้ชิดรัฐสามารถดูดซับมูลค่าทางเศรษฐกิจจากการส่งออกทรัพยากร พร้อมทั้งปกปิดขนาดที่แท้จริงของกระแสรายได้ในบัญชีทางการ ภูมิภาคตะนาวศรียังคงเป็นศูนย์กลางของภาคก๊าซนอกชายฝั่งของเมียนมา และเผชิญผลกระทบด้านสิทธิมนุษยชนที่เชื่อมโยงกับการรักษาความมั่นคงของท่อส่งก๊าซและโครงสร้างพื้นฐานมาอย่างยาวนาน นับตั้งแต่ทศวรรษ 1990 ชุมชนใกล้เคียงโครงสร้างพื้นฐานก๊าซได้รายงานถึง การยึดที่ดิน การใช้แรงงานบังคับ และการทำให้พื้นที่เป็นเขตทหาร อย่างแพร่หลาย ในกรณีสำคัญกรณีหนึ่ง กองทัพเรือได้ยึดที่ดินชุมชนกว่า 81,000 เอเคอร์ ในเขตเยบยู (Yebyu Township) เพื่อรักษาความปลอดภัยให้โครงสร้างพื้นฐานท่อส่งก๊าซ ส่งผลกระทบต่อครัวเรือนหลายพันครัวเรือน

หลังรัฐประหารปี 2564 ความขัดแย้งทางอาวุธในตะนาวศรีได้ทวีความรุนแรงขึ้นอย่างมาก ก่อให้เกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนและอันตรายต่อพลเรือนอย่างกว้างขวาง การละเมิดที่มีการบันทึกไว้ตามแนวท่อส่งก๊าซระหว่างปี 2566-2568 ได้แก่ การจับกุมและควบคุมตัวโดยพลการอย่างน้อย 129 คน การเสียชีวิตระหว่างถูกควบคุมตัว การสังหารโดยมิชอบจากหลายฝ่ายในความขัดแย้ง การบังคับให้ประชาชนหลายพันคนต้องพลัดถิ่น ตลอดจนข้อจำกัดอย่างเป็นระบบต่อการเดินทาง การสื่อสาร และการเข้าถึงสินค้าจำเป็น ปฏิบัติการทางทหารยังรวมถึง การยิงปืนใหญ่ใส่พื้นที่พลเรือน การโจมตีทางอากาศ การทำลายโครงสร้างพื้นฐาน การเผาบ้าน และการวางทุ่นระเบิดในพื้นที่พลเรือน รูปแบบเหล่านี้ชี้ให้เห็นถึงการใช้ การลงโทษหมู่ ต่อชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้โครงสร้างพื้นฐานพลังงานเชิงยุทธศาสตร์

ในขณะเดียวกัน รายได้จากก๊าซนอกชายฝั่งยังคงมีบทบาทสำคัญในการหล่อเลี้ยงเศรษฐกิจสังคมของกองทัพ รายได้จากการส่งออกก๊าซที่ยังดำเนินอยู่ทำให้กองทัพมีเงินตราต่างประเทศที่มั่นคงเพื่อนำไปใช้จ่ายทางทหารอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดหาอาวุธ เชื้อเพลิงการบิน และปฏิบัติการความมั่นคงภายใน แม้บริการสาธารณะจะถดถอยลงก็ตาม แม้ว่าการถอนการลงทุนของบริษัทตะวันตกจากภาคน้ำมันและก๊าซของเมียนมาตั้งแต่ปี 2565 จะลดบทบาทของบริษัทต่างชาติโดยตรงลงบ้าง แต่กระแสรายได้จำนวนมากกลับถูกโอนไปยังบริษัทระดับภูมิภาคและขยายการควบคุมของ MOGE แทน บริษัทไทยทั้งที่มีความเชื่อมโยงกับรัฐและเอกชนยังคงมีบทบาทสำคัญในการผลิตและขยายก๊าซนอกชายฝั่งของเมียนมา รวมถึงโครงการใหม่อย่าง บล็อกมินเยทู (Min Ye Thu) สิ่งนี้ก่อให้เกิดความกังวลต่อเนื่องว่ากระแสการเงินเหล่านี้ยังคงหล่อเลี้ยงการปกครองของกองทัพ

เพื่อตอบโต้สถานการณ์ดังกล่าว ภาคประชาสังคมเมียนมาและการรณรงค์ระดับนานาชาติได้ระดมแรงกดดันต่อรัฐบาล บริษัท และสถาบันระหว่างประเทศ เพื่อเรียกร้องให้ตัดกระแสเงินไปยัง MOGE ความพยายามเหล่านี้มีส่วนผลักดันให้เกิดมาตรการคว่ำบาตรเฉพาะเป้าหมายและการถอนตัวของภาคธุรกิจ อย่างไรก็ตาม รายได้จากก๊าซยังคงเป็นหนึ่งในแหล่งเงินตราต่างประเทศที่สำคัญที่สุดที่หลงเหลืออยู่ของคณะเผด็จการทหาร โดยสรุป ภาคก๊าซนอกชายฝั่งของเมียนมายังคงเชื่อมโยงอย่างลึกซึ้งกับ การทำให้พื้นที่เป็นเขตทหาร ความเสี่ยงด้านสิทธิมนุษยชน และการปกครองแบบอำนาจนิยม หากไม่มีมาตรการควบคุมรายได้ กลไกความโปร่งใส และความรับผิดชอบของภาคธุรกิจอย่างมีประสิทธิภาพ รายได้จากก๊าซนอกชายฝั่งก็จะมีแนวโน้มจะยังทำหน้าที่เป็น กระดูกสันหลังทางการเงิน ที่ค้ำจุนการปกครองโดยทหารและความขัดแย้งในเมียนมาต่อไป

ภาพที่ 1: ท่อส่งก๊าซในพื้นที่กานเป้าก์ ถ่ายภาพเมื่อปี 2556. ภาพถ่าย: Eleven Media

เครือข่ายเฝ้าระวังทรัพยากรตะนาวศรี

(Tanintharyi Coalition Resource Watch: TCRW)

เครือข่ายเฝ้าระวังทรัพยากรตะนาวศรี (TCRW) ก่อตั้งขึ้นในปี 2564 หลังการรัฐประหาร โดยองค์กรภาคประชาสังคม 6 แห่งในภูมิภาคตะนาวศรี เพื่อสานต่อการติดตามตรวจสอบการสกัดทรัพยากรธรรมชาติ องค์กรสมาชิกทั้งหมดเคยทำงานอย่างแข็งขันมาก่อนแล้วในประเด็นธรรมาภิบาลทรัพยากร การผลักดันการเปลี่ยนแปลงเชิงนโยบาย การปฏิรูปกฎหมาย และความรับผิดชอบของรัฐบาล อำนาจชาติพันธุ์ ภาคธุรกิจ และชุมชนท้องถิ่น เป้าหมายของเครือข่ายคือการเสริมสร้างการประสานงานและการแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างสมาชิก พร้อมทั้งร่วมกันอัปเดตและสื่อสารต่อผู้มีส่วนได้เสียและสาธารณะเกี่ยวกับประเด็นธรรมาภิบาลทรัพยากร

1) ภูมิหลัง

น้ำมันและก๊าซนอกชายฝั่งของเมียนมาในฐานะเสาหลักของระบอบอำนาจนิยม

ภาคน้ำมันและก๊าซนอกชายฝั่งของเมียนมาได้เป็นเสาหลักสำคัญของเศรษฐกิจการเมืองของประเทศมาเป็นเวลากว่า 3 ทศวรรษ และเป็นหนึ่งในแหล่งรายได้เงินตราต่างประเทศที่สำคัญที่สุด นับตั้งแต่กลางทศวรรษ 1990 (ราว พ.ศ. 2533 - 2542) โครงการก๊าซนอกชายฝั่งขนาดใหญ่ในทะเลอันดามันได้รับการพัฒนาภายใต้สัญญาแบ่งปันผลผลิตระหว่างบริษัทน้ำมันและก๊าซข้ามชาติกับรัฐวิสาหกิจ MOGE แม้ MOGE จะถูกนำเสนออย่างเป็นทางการว่าเป็นหน่วยงานเชิงพาณิชย์ แต่ในทางประวัติศาสตร์ MOGE ดำเนินงานภายใต้การควบคุมโดยตรงของคณะเผด็จการทหารหลายยุคหลายสมัย ทำให้ภาคไฮโดรคาร์บอนนอกชายฝั่งถูกฝังอยู่ในโครงสร้างการปกครองแบบอำนาจนิยม มากกว่าจะอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของพลเรือน

การส่งออกก๊าซ โดยหลักไปยังประเทศไทยและต่อมาก็คือจีน ได้สร้างกระแสรายได้ที่มั่นคงแต่ไม่โปร่งใสให้กับรัฐ นักวิชาการจำนวนมากชี้ให้เห็นอย่างสม่ำเสมอว่า รายได้เช่นนี้ทำให้ผู้ปกครองทหารของเมียนมาสามารถหลีกเลี่ยงความรับผิดชอบต่อประชาชน ลดการพึ่งพาภาษี และลดแรงจูงใจในการปฏิรูปทางการเมือง¹ เมื่อเทียบกับภาคการสกัดทรัพยากรบนบก การพัฒนาก๊าซนอกชายฝั่งถูกปิดบังจากการตรวจสอบสาธารณะมากกว่า เนื่องจากมีความซับซ้อนทางเทคนิค มุ่งเน้นการส่งออก และมีความเชื่อมโยงกับตลาดภายในประเทศอย่างจำกัด

ภายใต้การปกครองของทหารที่ยืดเยื้อ ภาคก๊าซนอกชายฝั่งดำเนินงานด้วยความโปร่งใสน้อยมากและอยู่ภายใต้การกำกับดูแลด้านกฎระเบียบที่อ่อนแอ การจัดกำลักรักษาความปลอดภัยรอบท่อส่งและโครงสร้างพื้นฐานนอกชายฝั่งเชื่อมโยงอย่างใกล้ชิดกับการทำให้พื้นที่เป็นเขตทหาร พร้อมข้อกล่าวหาอย่างต่อเนื่องเรื่อง แรงงานบังคับ การยึดที่ดิน และการละเมิดสิทธิมนุษยชนรูปแบบอื่น ในพื้นที่ที่ได้รับผลกระทบ² ขณะเดียวกัน กลไกด้านสิ่งแวดล้อมและธรรมาภิบาลทางสังคมยังคงมีอยู่อย่างจำกัดหรือไม่มีประสิทธิภาพ ทำให้ชุมชนที่ได้รับผลกระทบแทบไม่มีช่องทางเข้าถึงการเยียวยาหรือการมีส่วนร่วม

¹ Kolås, Å., & Vik, H. (2018). Energy, extraction and political power in Myanmar. *Third World Quarterly*.

² EarthRights International (2018). *Total Impact: The Human Rights, Environmental, and Financial Impacts of Myanmar's Offshore Gas Projects*.

หลังการรัฐประหารเมื่อเดือนกุมภาพันธ์ 2564 การควบคุมรายได้จากก๊าซนอกชายฝั่งผ่าน MOGE ยิ่งทำให้อำนาจของคณะเผด็จการทหารรวมศูนย์มากขึ้น เมื่อกลไก MEITI ถูกระงับและกลไกกำกับดูแลโดยพลเรือนถูกทำลาย กระแสรายได้จึงยังมีติดำและตรวจสอบไม่ได้มากขึ้น ผลที่ตามมาคือไฮโดรคาร์บอนนอกชายฝั่งของเมียนมาไม่ได้ทำหน้าที่เป็นทรัพยากรเพื่อการพัฒนาอีกต่อไป แต่กลายเป็น ฐานการเงินที่ค้ำจุนระบอบอำนาจนิยม ท่ามกลางมาตรการคว่ำบาตรระหว่างประเทศและการต่อต้านภายในประเทศ

การพัฒนาน้ำมันและก๊าซในตะนาวศรี: บริบททางประวัติศาสตร์และเศรษฐกิจการเมือง

การพัฒนาก๊าซธรรมชาตินอกชายฝั่งขนาดใหญ่ในภูมิภาคตะนาวศรีเกิดขึ้นภายหลังการรัฐประหารของกองทัพเมียนมาในปี 2531 ซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนสำคัญของเศรษฐกิจการเมืองเชิงสกัดทรัพยากรของประเทศ โครงการ ยาดานา, เยตากูน (ทศวรรษ 1990 หรือ ราว พ.ศ. 2533 - 2542) และซอดิกา (ทศวรรษ 2000 หรือ ราว พ.ศ. 2543 - 2552) ถือเป็นโครงการก๊าซนอกชายฝั่ง “รุ่นแรก” ของเมียนมา และมีบทบาทสำคัญในการปรับโครงสร้างรัฐและระดับระบอบทหารที่อ่อนแอผ่านสามช่องทางหลัก ได้แก่ การสร้างความชอบธรรมและการยอมรับในระดับนานาชาติแก่คณะเผด็จการทหาร การสร้างโอกาสให้เงินลงทุนโดยตรงจากต่างประเทศไหลเข้า และการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจให้พึ่งพาการส่งออกพลังงาน โดยโครงการเหล่านี้ถูกออกแบบและดำเนินการภายใต้การปกครองของทหารอย่างชัดเจน โดยมีเป้าหมายเพื่อสร้างรายได้เงินตราต่างประเทศจากการส่งออกก๊าซระยะยาว โดยประเทศไทยเป็นตลาดปลายทางหลัก

โครงการมรดกสำคัญในตะนาวศรี

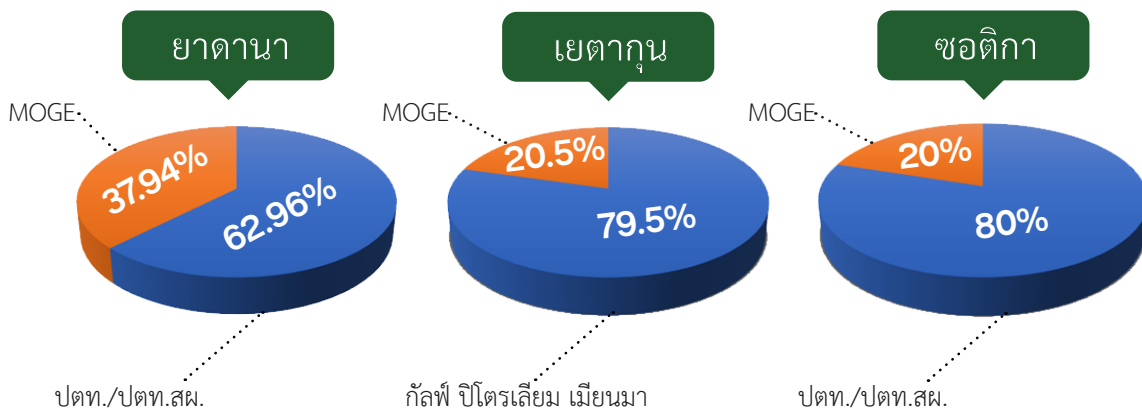
โครงการ	บล็อก	ผู้ดำเนินการหลักในอดีต	ตลาดส่งออกหลัก
ยาดานา	M-5 และ M-6	โททอล, เซฟรอน, ปตท.สผ., MOGE	ไทย
เยตากูน	M-12, M-13, M-14	ปิโตรนาส, MOGE, นิปอน ออยล์	ไทย
ซอดิกา	M-9 และ M-11	ปตท.สผ., MOGE	ไทย

บริษัทน้ำมันและก๊าซข้ามชาติรายใหญ่ เช่น โททอล (ฝรั่งเศส), ยูโนแคล (สหรัฐฯ ต่อมาคือ เซฟรอน), และ ปตท.สผ. (ไทย) เป็นผู้เล่นเชิงพาณิชย์หลักในโครงการเหล่านี้ โดยจับมือกับ MOGE เพื่อทำให้โครงการเดินหน้า แม้สัดส่วนการถือหุ้นของ MOGE จะแตกต่างกันไปในแต่ละโครงการ แต่การมีอยู่ของ MOGE ทำให้รายได้จากโครงการถูกส่งตรงเข้าสู่รัฐโดยข้ามการกำกับดูแลทางการคลังของสาธารณะ และยังตอกย้ำการควบคุมของกองทัพเหนือแหล่งรายได้เชิงยุทธศาสตร์ โมเดลนี้ทำให้ก๊าซนอกชายฝั่งกลายเป็นหนึ่งในภาคเศรษฐกิจที่ ทั้งคลุมเครือและทำกำไรมหาศาลที่สุด ของเมียนมา

แม้การผลิตจากแหล่งยาดานาและเยตากูนจะลดลงเมื่อแหล่งก๊าซเข้าสู่ช่วงปลายอายุ แต่ความสำคัญทางการเมืองและเศรษฐกิจของมันไม่ได้ลดลง ตรงกันข้าม หลังรัฐประหารปี 2021 รายได้จากการส่งออกก๊าซนอกชายฝั่ง โดยเฉพาะจาก ยาดานาและซอติกา กลับยิ่งมีความสำคัญต่อการอยู่รอดทางการเงินของคณะเผด็จการทหาร รายได้จากการส่งออกก๊าซเป็นแหล่งเงินตราต่างประเทศที่มั่นคงช่วยให้กองทัพรับมือกับมาตรการคว่ำบาตรระหว่างประเทศ และทำให้ยังสามารถใช้ความรุนแรงทางทหาร นำเข้าเชื้อเพลิงและอาวุธ และประคองเสถียรภาพทางเศรษฐกิจมหภาคไว้ได้ ท่ามกลางการล่มสลายของเศรษฐกิจโดยรวม

ผู้ถือหุ้นปัจจุบัน

ภาพที่ 2: ภาพรวมศูนย์ปฏิบัติการแหล่งก๊าซซอติกา. ภาพถ่าย: ปตท.สผ.

การบิดเบือนรายได้และการดูดซับค่าเช่าทางเศรษฐกิจของกองทัพหลังรัฐประหารปี 2531 (เหตุการณ์ “8888”)

รายได้จากโครงการก๊าซนอกชายฝั่งในตะนาวศรีไม่ได้เป็นเพียงแหล่งรายได้สาธารณะ แต่ถูกผนวกรวมอย่างจงใจเข้ากับระบบควบคุมเศรษฐกิจมหภาคและการดูดซับผลประโยชน์โดยชนชั้นนำทางทหารที่ถูกสร้างขึ้นหลังการรัฐประหารปี 2531 หลังยึดอำนาจ สภาฟื้นฟูกฎหมายและระเบียบแห่งรัฐ (SLORC) ได้ปรับโครงสร้างระบบอัตราแลกเปลี่ยนของเมียนมาในลักษณะที่เอื้อต่อการยึดครองค่าเช่าจากทรัพยากรอย่างเป็นระบบ โดยทำให้รายได้จากก๊าซนอกชายฝั่งกลายเป็นเสาหลักของยุทธศาสตร์นี้

เครื่องมือสำคัญของระบบนี้คือการนำมาใช้และบังคับใช้ ระบบสองสกุลเงิน ซึ่งมีศูนย์กลางอยู่ที่ ใบรับรองเงินตราต่างประเทศ (Foreign Exchange Certificates: FECs) ภายใต้ระบบนี้ รายได้สกุลเงินต่างประเทศทั้งหมด รวมถึงรายได้ดอลลาร์สหรัฐจากการส่งออกก๊าซ ต้องถูกส่งมอบให้รัฐตามกฎหมาย และถูกแปลงเป็น FECs ตามอัตราแลกเปลี่ยนทางการที่กำหนดโดยธนาคารกลาง ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมโดยตรงของกองทัพ การครอบครองหรือหมุนเวียนเงินตราต่างประเทศจริงโดยภาคเอกชนถูกห้าม ส่งผลให้กองทัพผูกขาดการควบคุมกระแสเงินแข็งทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจ

นโยบายนี้ทำให้เกิด กลไกเก็งกำไรจากส่วนต่างอัตราแลกเปลี่ยนที่รัฐบังคับใช้ ซึ่งโอนมูลค่าทางเศรษฐกิจจำนวนมากจากภาคสาธารณะไปยังชนชั้นนำทางทหาร รายได้จากก๊าซ เช่น จากโครงการท่อส่งยาดานา ไหลเข้าสู่รัฐผ่าน MOGE ซึ่งทำหน้าที่เป็นขนขาทางพาณิชย์ของกองทัพ รายได้เหล่านี้ถูกบันทึกอย่างเป็นทางการในสกุลจัต โดยใช้อัตราแลกเปลี่ยน FEC ที่สูงเกินจริงอย่างมาก ทำให้มูลค่าที่แท้จริงในตลาดถูกกดทอนลงอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนต่างระหว่างอัตราทางการกับอัตราตลาดจึงเท่ากับการถ่ายโอนความมั่งคั่งออกจากเศรษฐกิจของประเทศ

ที่สำคัญ มูลค่าที่ “สูญหาย” นี้ไม่ใช่ความผิดพลาดหรือเป็นกลางทางเศรษฐกิจ เจ้าหน้าที่ทหารระดับสูงและเครือข่ายธุรกิจใกล้ชิดรัฐได้รับสิทธิพิเศษในการเข้าถึงเงินตราต่างประเทศ ใบอนุญาตนำเข้า และ FECs ในอัตราทางการ ซึ่งสามารถนำไปเปลี่ยนเป็นเงินผ่านตลาดไม่เป็นทางการหรือมืดในอัตราตลาด และสร้างผลตอบแทนมหาศาล ระบบสองสกุลเงินจึงทำหน้าที่เป็น กลไกสกัดความมั่งคั่งโดยฝังอยู่ในโครงสร้างเศรษฐกิจ เปิดทางให้ผู้นำทหารยึดครองมูลค่าที่แท้จริงของรายได้จากก๊าซนอกชายฝั่ง ขณะที่ผลกระทบทางเศรษฐกิจถูกผลักภาระไปยังประชาชนส่วนใหญ่

ขณะเดียวกัน บัญชีการค้าลงอย่างเป็นทางการของรัฐกลับสะท้อนเพียงมูลค่าที่ถูกกดต่ำของรายได้จากก๊าซเมื่อแปลงด้วยอัตรา FEC การประเมินค่าต่ำเช่นนี้จึงปิดกั้นขนาดที่แท้จริงของรายได้จากทรัพยากร และเอื้อต่อการเบี่ยงเบนเงินเข้าสู่ช่องทางนอกงบประมาณที่ไม่โปร่งใสและพ้นจากการกำกับดูแลของพลเรือน ด้วยการผูกขาดทั้งอำนาจบังคับใช้กำลังและการบริหารอัตราแลกเปลี่ยน กองทัพจึงเปลี่ยนรายได้จากทรัพยากรของชาติให้กลายเป็น กองทุนดุลพินิจ ที่ใช้ค้ำจุนเสถียรภาพของระบอบ เครือข่ายอุปถัมภ์ และการสะสมความมั่งคั่งส่วนบุคคล

กล่าวโดยสรุป ระบบอัตราแลกเปลี่ยนหลังปี 2531 ได้เปลี่ยนรายได้จากก๊าซนอกชายฝั่งให้กลายเป็น เครื่องมือเชิงโครงสร้างของการสถาปนาอำนาจนิยม แทนที่ทรัพยากรจะถูกใช้เพื่อการพัฒนาประเทศ ความมั่งคั่งจากทรัพยากรถูกบิดเบือนอย่างเป็นระบบเพื่อฝังรากอำนาจของกองทัพ ทำลายความโปร่งใสทางการคลัง และตัดขาดรายได้ของรัฐออกจากความรับผิดชอบต่อประชาชน

2) ประวัติศาสตร์ภาคน้ำมันและก๊าซนอกชายฝั่งในตะนาวศรีก่อนรัฐประหาร

ภูมิภาคตะนาวศรี ซึ่งเป็นภูมิภาคใต้สุดของเมียนมา เป็นศูนย์กลางสำคัญของโครงการน้ำมันและก๊าซนอกชายฝั่งขนาดใหญ่ พื้นที่นี้เป็นที่ตั้งของแหล่งก๊าซ ยาดานา เยตากูน และซอติกา ซึ่งตลอดหลายทศวรรษที่ผ่านมาได้สร้างรายได้มหาศาลให้กับระบบบอบทหาร แม้ปริมาณสำรองจะลดลงและมีแรงกดดันจากนานาชาติ แต่ปัจจุบันยังมีการพัฒนาโครงการสำรวจและผลิตก๊าซนอกชายฝั่งใหม่ ภายใต้คณะเผด็จการทหาร³ ท่อส่งก๊าซยาดานาเป็นโครงการพลังงานข้ามพรมแดนโครงการแรกในลักษณะนี้ของเมียนมา โดยมีศักยภาพการขนส่ง 1.25 พันล้านลูกบาศก์ฟุตต่อวัน เพื่อส่งต่อไปยังจังหวัดราชบุรี ประเทศไทย (Simpson, 2016 ; Rodger, 2013) ตามรายงานของ EarthRights International (ERI, 2009) ท่อส่งก๊าซธรรมชาติยาดานาซึ่งดำเนินการภายใต้คณะเผด็จการทหารมีความเชื่อมโยงกับ แรงงานบังคับ การสังหาร และการคอร์รัปชัน ในอีกด้านหนึ่ง ท่อส่งนี้ได้สร้างรายได้ มากกว่า 7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ให้กับทั้งบริษัทและคณะเผด็จการทหาร

a. ประเด็นสิทธิมนุษยชน (การยึดที่ดิน แรงงานบังคับ สงคราม ไฟฟ้า ฯลฯ)

ชุมชนที่อาศัยอยู่ใกล้แนวท่อส่งก๊าซต้องเผชิญกับการละเมิดสิทธิมนุษยชนร้ายแรงหลากหลายรูปแบบ หนึ่งในนั้นคือ การยึดที่ดินขนาดใหญ่โดยต่อเนื่องของกองทัพเรือเมียนมา ตั้งแต่ปลายทศวรรษ 1990 เดิมทีศูนย์บัญชาการมะยอวดี (Mawyawaddy Command Centre) ซึ่งเป็นกองบัญชาการของกองทัพเรือ ตั้งอยู่ที่เมืองมะละแหม่ง รัฐมอญ ในช่วงต้นทศวรรษ 1990 (ราว พ.ศ. 2533 - 2542) แต่ต่อมาได้ย้ายมายังเขตเยบยูเพื่อรักษาความปลอดภัยให้โครงการท่อส่งก๊าซยาดานา ในปี 2544 กองทัพเรือได้ยึดที่ดินของชุมชนจำนวน 81,196.72 เอเคอร์ ครอบคลุม 5 กลุ่มหมู่บ้าน ซึ่งกินพื้นที่ของ 28 หมู่บ้าน ที่เป็นที่อยู่อาศัยของ 3,383 ครัวเรือน รวมประชากร 18,280 คน การโอนที่ดินเกิดขึ้นโดยปราศจากการรับรู้หรือความยินยอมของชาวบ้าน ในพื้นที่ทั้งหมด 81,196.72 เอเคอร์นั้น กองทัพเรือใช้ประโยชน์จริงเพียงประมาณ 3,000 เอเคอร์ สำหรับค่ายทหาร โรงพยาบาล และโครงสร้างพื้นฐาน⁵

³ For example the Min Ye Thu Project, which can be seen here:

<https://www.mdn.gov.mm/en/production-sharing-deal-signed-min-ye-thu-project-mottama-block-m-10>

⁴ Simpson, A. (2016). Energy, governance and security in Thailand and Myanmar (Burma): a critical approach to environmental politics in the South. Routledge.

⁵ TF, DDA, & DPLN (2016). The land confiscation for the Yadana gas pipeline project in Yebyu Township.

รูปที่ 3: แผนที่การยึดที่ดินของกองทัพเรือพร้อมแนวท่อก๊าซธรรมชาติ

3) สถานการณ์ในตะนาวศรีหลังรัฐประหาร

หลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 ความขัดแย้งรุนแรงระหว่างกองทัพเมียนมากับกองกำลังต่อต้านได้กลับมาปะทุขึ้นอย่างหนักทั่วภูมิภาคตะนาวศรี ส่งผลให้ประชาชน หลายหมื่นคนต้องพลัดถิ่นจากบ้านและที่ดินของตน และเกิดการละเมิดสิทธิมนุษยชนต่อพลเรือนอย่างกว้างขวาง เช่น การสังหารโดยพลการ การควบคุมตัวโดยพลการ และการทำลายทรัพย์สิน ส่วนนี้ของรายงานติดตามการละเมิดสิทธิมนุษยชนที่เกิดขึ้นต่อพลเรือนตามแนวท่อส่งก๊าซ

การละเมิดและการคุกคามสิทธิมนุษยชน:

1. การจับกุมและควบคุมตัวโดยพลการ: มีพลเรือน 129 คน จาก 7 กลุ่มหมู่บ้าน ถูกจับกุมและควบคุมตัวระหว่างปี 2566 ถึงเดือนมิถุนายน 2568⁶ นอกจากนี้ ยังมีกรณีที่มีการบันทึกไว้ซึ่งชาวบ้านเสียชีวิตหลังถูกจับกุมที่ สถานีตำรวจทะเลกอง (Kaleingaung) ในเดือนเมษายน 2566 และที่ ฐานทัพเรือมะยอวดี เมื่อวันที่ 24 เมษายน 2567 ซึ่งก่อให้เกิดความกังวลอย่างร้ายแรงเกี่ยวกับ การเสียชีวิตระหว่างถูกควบคุมตัวและการทรมาน

⁶ <https://www.facebook.com/tanintharyi.report/>

2. การสังหารพลเรือนโดยพลการ: มีรายงานว่ามียุคคน 10 คน ถูกกองทัพเมียนมาสังหาร ขณะที่อีก 4 คน ถูกสังหารโดยกองกำลังป้องกันประชาชน (PDFs) จากข้อสงสัยว่าให้ข้อมูลแก่กองทัพ และยังมีผู้เสียชีวิตอีก 8 ราย ที่ไม่สามารถระบุผู้กระทำได้
3. การลงโทษหมู่ (Collective Punishment): การลงโทษหมู่ถูกใช้ต่อพลเรือนที่อาศัยอยู่รอบแนวท่อส่งก๊าซอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งรวมถึง:
 - a. การยิงปืนใหญ่ใส่พื้นที่อยู่อาศัย: กองทัพมักใช้ ปืนใหญ่หนัก ในพื้นที่ที่มีพลเรือนอาศัยอยู่ระหว่างการปะทะกับกองกำลัง PDF ในท้องถิ่น พื้นที่พลเรือนยังได้รับผลกระทบเมื่อกลุ่มต่อต้านโจมตีฐานทหาร จุดตรวจ และที่มั่นต่าง ๆ ของกองทัพ การใช้ปืนใหญ่ในพื้นที่พลเรือนอาจเข้าข่าย การลงโทษหมู่ และก่อข้อกังวลร้ายแรงภายใต้กฎหมายระหว่างประเทศ การสู้รบยังคงดำเนินต่อเนื่องตามแนวท่อส่งก๊าซ ส่วนใหญ่เชื่อมโยงกับการคงอยู่ของกองกำลังทหารเรือที่ทำหน้าที่รักษาความปลอดภัยให้โครงสร้างพื้นฐานก๊าซธรรมชาติ รายงานยังระบุว่ากองทัพเมียนมาได้ใช้การโจมตีทางอากาศ ปืนใหญ่หนัก และในบางกรณีใช้พลเรือนเป็นโล่มนุษย์ แม้ในสถานการณ์ที่ไม่มีการสู้รบโดยตรง
 - b. การทำลายโครงสร้างพื้นฐานของพลเรือน: การทำลายถนนและสะพานเป็นยุทธวิธีทางทหารที่ใช้กันทั่วไปเพื่อขัดขวางเส้นทางลำเลียงและจำกัดการเคลื่อนไหวของกองกำลังต่อต้าน เมื่อวันที่ 29 เมษายน 2567 กองทัพได้ทำลายถนนที่เชื่อมหมู่บ้านกันบ็อก (Kan Bauk) และ นาบูเล (Na Bu Lae) ในเขตเตพยู โดยใช้รถแบ็กโฮขุดถนนจนกลายเป็นร่องคล้ายคลอง และปิดกั้นทั้งสองฝั่งด้วยกองดินขนาดใหญ่ ส่งผลให้ชาวบ้านต้องใช้ทางแคบผ่านสวนผลไม้ซึ่งส่วนใหญ่เข้าถึงได้เพียงรถจักรยานยนต์เท่านั้น การหยุดชะงักนี้กระทบต่อการเดินทางในท้องถิ่นอย่างรุนแรงและทำให้การเข้าถึงบริการจำเป็น เช่น การรักษาพยาบาลอย่างทันท่วงที ล่าช้าออกไป

ภาพที่ 4: ถนนระหว่างกานเป้าก์และนาบูเล่ย์ถูกกองทัพเมียนมาทำลาย เมื่อเดือนเมษายน 2566. ภาพถ่าย: แหล่งข่าวในพื้นที่

c. **การใช้ทุ่นระเบิดต่อพลเรือน:** มีรายงานว่ามีการวาง ทุ่นระเบิดในพื้นที่พลเรือน ชายอายุ 70 ปีรายหนึ่งได้รับบาดเจ็บหลังเหยียบทุ่นระเบิดใกล้สวนยาง ขณะเดินทางไปยังแปลงเกษตรของตน

4. **การบังคับให้พลัดถิ่น:** เนื่องจากการปะทะกัน ชาวบ้านจากหมู่บ้านในพื้นที่กันบ็อก เช่น ซาร์เด (Zar De), ตองยานอิน (Taung Yan Inn), ปาร์ชอง (Par Chaung), และมิเจา์เลา์ (Michaunglaung) ต้องอพยพหลายครั้ง โดยหนีเข้าไปในป่าหรือไปยังชุมชนข้างเคียง มีการประเมินว่าในปี 2567 มีผู้พลัดถิ่นประมาณ 3,000 คน และเพิ่มขึ้นเป็น 4,000 คน ในปี 2568⁷ ผู้ที่ต้งหนีออกจากบ้านมักไม่สามารถกลับมาได้ เนื่องจากยังมีกองกำลังทหารประจำอยู่หรือยังมีกรยิงปืนใหญ่อย่างต่อเนื่อง ในบางกรณี กองทัพสั่งให้ชาวบ้านกลับเข้าหมู่บ้าน แต่ชาวบ้านไม่กล้ากลับเพราะเกรงว่าการสู้รบจะยังคงดำเนินต่อไป การเข้าถึงและขนส่งอาหารจำเป็นต้องใช้ทั้งทางถนนและทางเรือ แต่ถนนเชื่อมหลายสายระหว่างหมู่บ้านถูกปิดกั้น ทุ่นระเบิดยังคงเป็นภัยคุกคามอย่างต่อเนื่อง ตามคำบอกเล่าของผู้หญิงพลัดถิ่นภายในประเทศจากกลุ่มหมู่บ้านซาร์ดี
5. **ข้อจำกัดต่อเสรีภาพในการเดินทาง:** หลังรัฐประหาร กองทัพได้กำหนดกฎระเบียบและกฎหมายที่เข้มงวด เช่น การประกาศเคอร์ฟิวและการตั้งจุดตรวจ ซึ่งทำให้การเดินทาง การขนส่ง และการเข้าถึงสินค้าอุปโภคบริโภคจำเป็นเป็นเรื่องยากมาก สิ่งนี้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น ทั้งการกีดกันรายได้และการทำให้ราคาสินค้าจำเป็น เช่น ข้าว ยา และน้ำมันปรุงอาหาร สูงขึ้น

a. **การห้ามใช้รถจักรยานยนต์:** มีการสั่งห้ามใช้รถจักรยานยนต์ใน 10 หมู่บ้าน รอบพื้นที่กันบ็อก เมื่อวันที่ 25 มกราคม 2566 หลังจกมีผู้ถูกยิง 3 คน รวมถึงผู้บริหารหมู่บ้านที่แต่งตั้งโดยกองทัพ ขณะใช้รถจักรยานยนต์โดยสมาชิก PDF ชาวบ้านต้องพึ่งพาจักรยานและรถสามล้อเครื่อง ซึ่งใช้เวลามากขึ้นและมีค่าใช้จ่ายสูงขึ้น สิ่งนี้ส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตของแรงงานรับจ้างรายวัน โดยเฉพาะผู้ที่ทำงานขับรถรับจ้าง ทำให้หลายคนตกงาน

b. **จุดตรวจ:** จุดตรวจเพิ่มจำนวนขึ้นอย่างมากบนถนนชนบททั่วเขตพื้นที่ โดยอ้างเหตุผลด้านความมั่นคง แต่ในทางปฏิบัติถูกใช้เพื่อ ควบคุมการเคลื่อนไหวและตัดการสนับสนุนต่อกลุ่มต่อต้าน จุดตรวจจำนวนมากดำเนินการร่วมกับกองกำลังพิวซอที (Pyu Saw Htee) ซึ่งเป็นกองกำลังตัวแทนที่ได้รับการฝึกและติดอาวุธจากกองทัพเมียนมา โดยมักปฏิบัติกรร่วมกับทหารและตำรวจ ที่จุดตรวจเหล่านี้ รถทุกคันต้องหยุดเพื่อตรวจค้น รวมถึง การตรวจโทรศัพท์มือถือและกระเป๋า และยังมี จุดตรวจแบบฉับพลัน อยู่เป็นประจำ มีรายงานการจับกุมจากภาพถ่ายหรือข้อความในโทรศัพท์ที่ถูกมองว่าน่าสงสัย ชาวบ้านต้องขอใบอนุญาตเพื่อเข้าไปยังสวนของตนเอง ซึ่งยิ่งจำกัดเสรีภาพในการเดินทางมากขึ้น จุดตรวจยังถูกใช้เพื่อขัดขวางการส่งความช่วยเหลือด้านมนุษยธรรม ทำให้ประชาชนเข้าถึงความช่วยเหลือจำเป็นได้ยากขึ้น คนขับรถจากกันบ็อกรายหนึ่งเล่าว่า “ไม่มีการประสานงานหรือความสม่าเสมอระหว่างจุดตรวจ บางจุดอนุญาตให้ชนเข้าได้ แต่จุดตรวจถัดมากลับห้ามและยึดของไป” รายงานล่าสุดระบุว่า มี 2 จุดตรวจบนถนนกะเลงกอง มี 3 จุดตรวจของพิวซอที ในกลุ่มหมู่บ้าน เตอะชอง (The Chaung), พองดอว์ (Paung Daw), และมินนาร์ (Min Thar) และมี 1 จุดตรวจของทหารเรือ ในหมู่บ้าน ปายา (Pa Ya) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อจำกัดการเคลื่อนไหวของกองกำลัง PDF ในท้องถิ่น

⁷ FE5 Report

ภาพที่ 5: รถจักรยานยนต์สามล้อในหมู่บ้านกานเป่ากั ภายหลังการประกาศห้ามใช้รถจักรยานยนต์, ตุลาคม 2566. ภาพถ่าย: แหลงข้าวในพื้นที่

6. การโจมตีและทำลายทรัพย์สินของพลเรือน

- a. **การเผาบ้าน:** มีรายงานอย่างต่อเนื่องว่ากองทัพเผาบ้านเรือนเมื่อเข้ายึดหมู่บ้าน หมู่บ้านมักถูกเผาหลังจากกองทัพเข้ามาประจำการ ในเหตุการณ์หนึ่ง มีรายงานว่ากองทัพเผาบ้าน 20 หลัง ระหว่างวันที่ 24 สิงหาคม ถึง 2 กันยายน 2568 ในหมู่บ้าน ตองยินอิน (Taung Yin Inn) กลุ่มหมู่บ้านปาร์ซอง เขตกะเลงกอง ขณะที่กองทัพตั้งฐานอยู่ที่นั่น ชาวบ้านรายหนึ่งให้ข้อมูลว่า “รถจักรยานยนต์ที่จอดไว้ในวัดถูกทหารทำลายโดยเจตนา ด้วยการถ่า่น้ำมันเครื่องออกและใส่ทรายลงไปนเครื่องยนต์”
- b. **การยึดยานพาหนะ:** ระหว่างการประท้วงช่วงต้นหลังรัฐประหารในปี 2564 รถจักรยานยนต์ของพลเรือนประมาณ 200 คัน ถูกยึด และยังคงมีการยึดยานพาหนะของชาวบ้านอย่างต่อเนื่องเมื่อกองทัพเข้ามาในชุมชน

ภาพที่ 6: บ้านเรือนในหมู่บ้านพาร์ของถูกกองทัพเผาทำลาย เมื่อเดือนกันยายน 2025. ภาพถ่าย: แหล่งข่าวในพื้นที่

7. การทำลายโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น

- a. การจำกัดการเข้าถึงโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ต: บริการโทรศัพท์และอินเทอร์เน็ตมักถูกกองทัพตัดในช่วงที่มีการสู้รบ เช่น เมื่อวันที่ 20 เมษายน 2568 การสื่อสารถูกตัดในกลุ่มหมู่บ้านมินทาร์ ระหว่างการสู้รบระหว่างกองทัพกับ PDF เมื่อการสื่อสารถูกตัด ชาวบ้านจึงขาดข้อมูลข่าวสารที่ทันเวลา และถูกตัดขาดจากครอบครัวและญาติ
- b. การตัดกระแสไฟฟ้าโดยเจตนา: หลังจากกองกำลังต่อต้านในท้องถิ่นโจมตีและยึดฐานทหารที่ กันบ็อก เยแกนตอง (Kan Bauk Yae Kan Taung) ได้ในเดือนธันวาคม 2567 ไฟฟ้าและสายสื่อสารถูกตัดและหยุดชะงักเป็นเวลานาน ต่อมาในวันที่ 20 ตุลาคม ทหารประมาณ 100 นาย เข้าสู่หมู่บ้านชาร์ตีและเข้าประจำการในบ้านหลายหลังรวมถึงวัด หลังจากนั้นจึงมีการฟื้นฟูไฟฟ้าอีกครั้งหลังจากหยุดชะงักมานานเกือบหนึ่งปี

8. การโจมตีต่อวิถีชีวิตและการอยู่รอดทางเศรษฐกิจ: การลาดตระเวนและการประจำกำลังของทหารทำให้พลเรือนไม่สามารถเข้าถึงไร่และสวนของตนได้ ตัวอย่างเช่น การลาดตระเวนรอบค่ายทหารและจุดประจำกำลังในกลุ่มหมู่บ้านปายา, ชาร์โกน (Shar Gone), และชาร์ดี ทำให้ชาวบ้านไม่กล้าไปเก็บผลผลิตจากสวนยางและสวนผลไม้ของตน คนกรีดยางรายหนึ่งให้ข้อมูลว่า “สวนยางประมาณ 50 เอเคอร์ไม่สามารถกรี๊ดได้ในช่วงฤดูการผลิตเดือนธันวาคม 2567”

รายได้จากก๊าซธรรมชาตินอกชายฝั่งและรายจ่ายทางทหารหลังรัฐประหารปี 2564

การผลิตจากโครงการก๊าซนอกชายฝั่งหลัก 4 โครงการ ได้แก่ ยาดานา เยตากูน ชเว (Shwe) และซอดิกา ได้สร้างรายได้จากการส่งออกอย่างต่อเนื่อง โดยหลักผ่านการขายก๊าซทางท่อไปยังประเทศไทยและจีน นับตั้งแต่รัฐประหารเดือนกุมภาพันธ์ 2564 การควบคุมรายได้เหล่านี้ถูกรวมศูนย์อยู่ภายใต้ MOGE ซึ่งปัจจุบันดำเนินการโดยตรงภายใต้อำนาจของคณะเผด็จการทหาร⁸

รายได้ที่ MOGE ได้รับจาก ค่าภาคหลวง การแบ่งปันผลกำไร ภาษี และค่าผ่านทาง ได้รับการระบอบอย่างกว้างขวางจากองค์กรสิทธิมนุษยชน นักวิเคราะห์มาตรการคว่ำบาตร และกลไกของสหประชาชาติ ว่าเป็น แหล่งเงินตราต่างประเทศที่ใหญ่ที่สุดเพียงแหล่งเดียวของคณะเผด็จการทหาร⁹ ต่างจากภาคเศรษฐกิจอื่น ๆ ที่หดตัวอย่างรุนแรงหลังรัฐประหาร การส่งออกก๊าซนอกชายฝั่งยังคงดำเนินต่อไปแทบไม่สะดุด และทำให้คณะเผด็จการทหารยังคงมีเงินดอลลาร์สหรัฐไหลเข้าอย่างมั่นคง ดังที่ Turnell (2021; 2022) ชี้ว่า การเข้าถึงรายได้จากก๊าซนอกชายฝั่งเคยทำให้ผู้ปกครองทหารของเมียนมาสามารถหลีกเลี่ยงแรงกดดันทางเศรษฐกิจภายในประเทศ และยังคงใช้จ่ายเพื่อกลไกการบังคับควบคุมได้แม้อยู่ในช่วงวิกฤตเศรษฐกิจมหภาค¹⁰

หลังรัฐประหาร การเปิดเผยข้อมูลรายได้จากน้ำมันและก๊าซโดยตรงไปตรงมาและโปร่งใสได้หยุดลง การรายงานภายใต้ MEITI ถูกระงับโดยพฤตินัยหลังจากมีการถอดถอนกรรมการอิสระและการล่มสลายของหลักประกันเชิงสถาบัน¹¹ ส่งผลให้ปัจจุบันไม่มีข้อมูลทางการที่เปิดเผยต่อสาธารณะว่า มูลค่าการส่งออกก๊าซนอกชายฝั่งทั้งหมดมีส่วนเท่าใดที่ไหลเข้าสู่ MOGE และในที่สุดเข้าสู่บัญชีที่กองทัพควบคุม ความคลุมเครือนี้ทำให้กองทัพสามารถบริหารรายได้จากการสกัดทรัพยากร นอกงบประมาณและพ้นจากการกำกับดูแลของพลเรือน ได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นรูปแบบที่มีการบันทึกไว้มายาวนานในเศรษฐกิจการเมืองทรัพยากรของเมียนมา¹²

ในภาวะที่ไม่มีการเปิดเผยข้อมูลทางการ การประเมินมูลค่าการส่งออกก๊าซนอกชายฝั่งสามารถอาศัยข้อมูลทางอ้อมจาก UN Comtrade, สถิติศุลกากรจีน, สถิติศุลกากรไทย และการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญอิสระ แหล่งข้อมูลเหล่านี้ชี้ชัดคล้อยกันว่า เมียนมามีรายได้จากการส่งออกก๊าซธรรมชาติประมาณ 3-4 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี ในช่วงก่อนและหลังรัฐประหาร โดยประเทศไทยยังคงเป็นผู้ซื้อหลัก และจีนเป็นตลาดรองที่มั่นคง¹³

⁸ Justice For Myanmar (2021). Myanmar’s Oil and Gas Revenues and the Military Coup.

⁹ Human Rights Watch (2022). Myanmar: Gas Revenues Fuel Junta Abuses.

¹⁰ Turnell, S. (2021). Myanmar’s Economy in Crisis. Lowy Institute; Turnell, S. (2022). The Political Economy of Military Rule in Myanmar.

¹¹ Myanmar Extractive Industries Transparency Initiative (MEITI) (2021). Suspension of Reporting and Governance Mechanism.

¹² Kolås, Å. & Vik, E. (2018). Natural Resources and Peace in Myanmar.

¹³ UN Comtrade Database; China General Administration of Customs; Thailand Customs Department (various years).

ปี	จีน (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)	ไทย (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)	รวม (พันล้านดอลลาร์สหรัฐ)	หมายเหตุ
2562	-	-	3.9	ข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์เมียนมาและ MEITI (ปีงบประมาณ 2561–2562; ส่วนใหญ่เป็นก๊าซนอกชายฝั่ง)
2563	-	-	3.5	ข้อมูลจากกระทรวงพาณิชย์เมียนมา (ปีงบประมาณ 2562–63)
2564	1.4	1.7	3.1	ประมาณการจากข้อมูลศุลกากรจีนและไทย
2565	1.4	2.4	3.8	การส่งออกทางท่อที่ยังดำเนินต่อหลังรัฐประหาร
2566	1.4	2.0	3.4	การส่งมอบให้ไทยยังคงแข็งแกร่งแม้มีมาตรการคว่ำบาตร
2567	-	-	2.5	ข้อมูลบางส่วน (เมษายน–ธันวาคมเท่านั้น)

หมายเหตุ: ตัวเลขเหล่านี้เป็น มูลค่าการส่งออกขั้นต้นของก๊าซธรรมชาติ ไม่ใช่รายได้สุทธิที่โอนไปยังคณะเผด็จการทหาร การจ่ายจริงให้ MOGE หลังการหักต้นทุนของผู้ดำเนินการและการแบ่งปันกำไรในกิจการร่วมค้ายังคงไม่เปิดเผยและไม่โปร่งใส

องค์กรสิทธิมนุษยชนหลายแห่ง รวมถึง Human Rights Watch และ Justice For Myanmar ประเมินว่าโครงการก๊าซนอกชายฝั่งสร้างรายได้มากกว่า 1 พันล้านดอลลาร์สหรัฐต่อปี ให้แก่คณะเผด็จการทหาร ทำให้ก๊าซธรรมชาติเป็นแหล่งรายได้ภายนอกที่สำคัญที่สุดที่เหลืออยู่ของระบอบหลังปี 2564¹⁴ ผู้รายงานพิเศษแห่งสหประชาชาติว่าด้วยสถานการณ์สิทธิมนุษยชนในเมียนมายังได้บันทึกว่า การจ่ายเงินจำนวนมากจากภาคก๊าซยังคงดำเนินต่อไปแม้จะมีมาตรการคว่ำบาตร โดยรายได้ถูกส่งผ่าน สถาบันการเงินที่ยังไม่ถูกคว่ำบาตรและช่องทางธนาคารระดับภูมิภาค โดยเฉพาะธนาคารพาณิชย์ไทย¹⁵

ข้อสรุปของสหประชาชาติที่ครอบคลุมช่วงปี 2565–2566 ประเมินว่าอย่างน้อย 660 ล้านดอลลาร์สหรัฐ จากการจ่ายเงินค่าก๊าซธรรมชาติจากประเทศไทยเพียงประเทศเดียว ยังคงไหลเข้าสู่รัฐวิสาหกิจน้ำมันและก๊าซที่กองทัพควบคุม¹⁶ กระแสรายได้ที่ต่อเนื่องนี้ทำให้คณะเผด็จการทหารสามารถรักษาระดับ การใช้จ่ายทางทหารในระดับสูง ได้ต่อไป รวมถึงการจัดหาอาวุธ การซื้อเชื้อเพลิงการบิน และปฏิบัติการความมั่นคงภายใน แม้ว่า การใช้จ่ายสาธารณะด้านสุขภาพ การศึกษา และสวัสดิการสังคมจะลดลงอย่างรุนแรง¹⁷ รายได้จากก๊าซนอกชายฝั่งจึงทำหน้าที่เป็น เสาหลักของเศรษฐกิจสงครามหลังรัฐประหารของเมียนมา และเป็นทุนโดยตรงที่ค้ำจุนความสามารถของกองทัพในการทำสงครามและรักษาการปกครองแบบอำนาจนิยม

¹⁴ Justice For Myanmar (2023). Dirty Dollars: Gas Revenues and the Myanmar Military; Human Rights Watch (2023).

¹⁵ UN Special Rapporteur on the Situation of Human Rights in Myanmar (2022, 2023). Reports to the UN Human Rights Council and General Assembly.

¹⁶ UN Office of the High Commissioner for Human Rights (2023). Conference Room Paper on Economic Interests of the Myanmar Military.

¹⁷ UNDP (2023). Myanmar Human Development Update; UN Special Rapporteur (2023).

การขยายบทบาทของบริษัทระดับภูมิภาคในภาคพลังงานของเมียนมา

แม้จะมีแรงกดดันและมาตรการเชิงนโยบายเพิ่มขึ้น แต่บริษัทพลังงานไทยทั้งภาคเอกชนและรัฐยังคงเป็นหุ้นส่วนสำคัญในภาคก๊าซนอกชายฝั่งของเมียนมา โดยมีส่วนร่วมทั้งในบล็อกใหม่อย่าง โครงการมินเยท¹⁸ และในการหารือเรื่องการขยายการขุดเจาะในแหล่งก๊าซเดิม ควบคู่ไปกับการเพิ่มสัดส่วนการถือหุ้นในโครงการยาดานาหลังการถอนตัวของ โททอลเอ็นเนอร์จี และ เชฟรอน ปัจจุบัน ปตท.สผ. ถือหุ้นในโครงการ ยาดานา 62.96%¹⁹ และในโครงการ ซอดิกา 80%²⁰ ขณะที่ MOGE ซึ่งอยู่ภายใต้การควบคุมของคณะเผด็จการทหาร ได้เพิ่มสัดส่วนถือหุ้นจาก 15% เป็น 37.04% ขณะเดียวกัน ปตท.สผ. ยังมีแผนดำเนินการขุดเจาะเพิ่มเติมและอาจขยายอายุโครงการ ยาดานาและซอดิกาในช่วงปี 2568–69 เพื่อรักษาระดับการผลิต²¹ บริษัทไทย “กัลฟ์ ปิโตรเลียม เมียนมา จำกัด” (Gulf Petroleum Myanmar Ltd) ได้ลงนาม สัญญาแบ่งปันผลผลิต กับ MOGE ในเดือนพฤษภาคม 2568 สำหรับ บล็อก M-10 (Min Ye Thu) ครอบคลุมการสำรวจ การขุดเจาะ และการผลิต²²

ย้ำอีกครั้งว่า บริษัทแม่คือ “ปตท. จำกัด (มหาชน)” (PTT Public Company Limited) เป็น รัฐวิสาหกิจของไทยภายใต้กระทรวงการคลัง และมีบทบาทในการอำนวยความสะดวกด้านการชำระเงินและการแปลงสกุลเงินจาก ดอลลาร์สหรัฐเป็นเงินบาท ซึ่งช่วยให้การส่งออกก๊าซยังคงดำเนินต่อไปได้แม้อยู่ภายใต้มาตรการคว่ำบาตร

การรณรงค์และการเคลื่อนไหวต่อประชาคมระหว่างประเทศ

ทันทีหลังการรัฐประหารเมื่อวันที่ 1 กุมภาพันธ์ 2564 นักกิจกรรมในเมียนมาที่ทำงานด้านธรรมาภิบาลทรัพยากรและสิทธิในทรัพยากรได้ระดมความพยายามเชิงรณรงค์อย่างเร่งด่วนไปยังประชาคมระหว่างประเทศ โดยเรียกร้องให้ บริษัทระหว่างประเทศ, โครงการความริเริ่มเพื่อความโปร่งใสในอุตสาหกรรมสกัดทรัพยากร (Extractive Industries Transparency Initiative: EITI), และรัฐบาลตะวันตก หยุดการจ่ายเงินรายได้ทั้งหมดให้แก่ MOGE ซึ่งตกอยู่ภายใต้การควบคุมโดยตรงของคณะเผด็จการทหารตั้งแต่วันแรกของการรัฐประหาร²³

ในเวลาเดียวกัน ได้เกิดการเคลื่อนไหว ขบวนการอารยะขัดขืน (Civil Disobedience Movement: CDM) อย่างกว้างขวางทั่วประเทศ รวมถึงการคว่ำบาตรธุรกิจที่เชื่อมโยงกับกองทัพ คนงานในภาคนี้้ำมันและก๊าซเองก็เข้าร่วม CDM เช่นกัน โดยเฉพาะในพื้นที่กันบ็อก ซึ่งเป็นจุดเริ่มต้นบนบกของท่อส่งก๊าซยาดานา²⁴ การเคลื่อนไหวเหล่านี้ช่วยเน้นย้ำบทบาทศูนย์กลางของภาคพลังงานในการหล่อเลี้ยงคณะเผด็จการทหาร และดึงความสนใจของสาธารณะต่อความเชื่อมโยงระหว่างรายได้จากการสกัดทรัพยากรกับการปราบปรามอย่างต่อเนื่อง

¹⁸ <https://www.usasean.org/article/first-offshore-gas-project-awarded-coup>

¹⁹ <https://www.bangkokpost.com/business/general/2773558/pttep-stake-in-myanmar-gas-field-rises-after-chevron-exit>

²⁰ <https://progressivevoicemyanmar.org/2025/11/09/statement-on-thailands-pursuit-of-new-gas-projects-that-channel-blood-money-to-the-myanmar-criminal-junta/>

²¹ <https://energy.frontiermyanmar.com/pttep-reports-2024-production-yadana-zawtika>

²² https://www.upstreamonline.com/exploration/myanmar-junta-awards-first-offshore-psc-since-2021-coup/2-1-1826930?zephyr_sso_ott=dBKs3A

²³ <https://arakanoilwatch.com/eiti-suspends-myanmar-campaigners-call-for-upstream-players-to-stop-paying-revenues-to-the-junta/>

²⁴ <https://newnaratif.com/in-myanmar-offshore-gas-workers-weigh-strikes-to-cut-junta-funds/>

ผ่านการสร้างความตระหนักรู้และการให้ความรู้สาธารณะอย่างต่อเนื่องโดยกลุ่มรณรงค์ขนาดเล็กแต่มีความมุ่งมั่น ความเข้าใจของสาธารณชนในวงกว้าง โดยเฉพาะในเครือข่ายเยาวชน เริ่มเพิ่มขึ้น กระแสดังกล่าวนำไปสู่การก่อตั้ง ขบวนการหยุดเงินเปื้อนเลือด (Blood Money Campaign) ซึ่งเป็นขบวนการที่นำโดยเยาวชนจากภูมิภาคหลังที่ลากหลาย²⁵ กลุ่มเหล่านี้กลายเป็นผู้เล่นท้องถิ่นสำคัญที่ผลักดันเรื่อง ความรับผิดชอบและการตัดรายได้ออกจากน้ำมันและก๊าซที่ไหลเข้าสู่กองทัพ อย่างต่อเนื่อง

การรณรงค์ดังกล่าวได้ทำงานอย่างใกล้ชิดกับพันธมิตรทั้งในประเทศและต่างประเทศ รวมถึง Justice For Myanmar, EarthRights International, Progressive Voice, Burma Campaign UK, กลุ่มรณรงค์ในสหรัฐฯ และ ALTSEAN-Burma เป็นต้น ผ่านการประสานงานด้านการรณรงค์ งานวิจัย และแรงกดดันสาธารณะ ได้เกิดความตื่นตัวเชิงรูปธรรม โดยเฉพาะในการกดดัน นักลงทุนระหว่างประเทศและผู้สนับสนุนภาคธุรกิจของโครงการน้ำมันและก๊าซขนาดใหญ่ ซึ่งถูกมองว่าเป็นแหล่งรายได้หลักที่หล่อเลี้ยงคณะเผด็จการทหาร

หมุดหมายสำคัญและความสำเร็จของกลุ่มรณรงค์มีดังนี้;

การถอนการลงทุน: การถอนตัวของบริษัทจากการลงทุนด้านน้ำมันและก๊าซในเมียนมา

บริษัท	วันที่ประกาศ	รายละเอียด	หมายเหตุ
โททอล เอนเนอร์จี (TotalEnergies)	21 มกราคม 2565	ประกาศถอนตัวจากการดำเนินงานในเมียนมา มีผลภายในเดือนกรกฎาคม 2565	ลดบทบาทของบริษัทตะวันตกในโครงการยาตานา
เชฟรอน (Chevron)	21 มกราคม 2565	ประกาศเจตนาถอนการลงทุน โดยวางแผนขายให้ MTI Energy และเสร็จสิ้นในเดือนเมษายน 2567	เชฟรอน ถือหุ้น 41%
ปิโตรนาส (Petronas)	29 เมษายน 2565	ประกาศถอนตัวจากแหล่งก๊าซเขตาคุน มีผลเดือนมิถุนายน 2565	การถอนตัวของบริษัทน้ำมันแห่งชาติมาเลเซีย
วูดไซด์ ปีโตรเลียม (Woodside Petroleum)	27 มกราคม 2565	ถอนตัวจากโครงการนอกชายฝั่งในเมียนมา	การถอนตัวของบริษัทพลังงานออสเตรเลีย
พูม่า เอนเนอร์จี (Puma Energy)	7 ตุลาคม 2565	ประกาศถอนตัวจากธุรกิจเชื้อเพลิงการบินในเมียนมา (ผ่านการติลกับ Trafigura)	การถอนตัวของบริษัทพลังงานที่มีฐานจากปาปัว
ENEOS (JX Nippon)	2 พฤษภาคม 2565	ประกาศถอนตัวตามมติที่ประชุมผู้ถือหุ้น	บริษัทกลั่นน้ำมันรายใหญ่ที่สุดของญี่ปุ่นถอนตัว
Mitsubishi Corporation	2565	ประกาศถอนตัวจากผลประโยชน์ในเมียนมา	เป็นส่วนหนึ่งของการถอนการลงทุนในวงกว้าง

²⁵ <https://bmcmyanmar.com/>

ผลสะสมจากการถอนการลงทุนเหล่านี้ทำให้การเปิดรับความเสี่ยงของบริษัทตะวันตกต่อเมียนมาลดลง และลดกระแสรายได้ของคณะผู้จัดการทหารลงบางส่วน อย่างไรก็ตาม การสกัดทรัพยากรและกระแสรายได้จำนวนมากกลับถูก โอนไปยังหุ้นส่วนที่ยังคงอยู่ รวมถึงบริษัทระดับภูมิภาคที่เชื่อมโยงกับรัฐ หรือการเพิ่มสัดส่วนถือหุ้นของ MOGE ซึ่งทำให้เกิดข้อกังวลว่าการถอนตัวดังกล่าว เพียงพอจริงหรือไม่ ในการลดรายได้ที่ไหลเข้าสู่กองทัพ

มาตรการคว่ำบาตรสำคัญที่มุ่งเป้าไปยังภาคน้ำมันและก๊าซ (หลังรัฐประหาร)

ตารางต่อไปนี้เป็นสรุปมาตรการคว่ำบาตรสำคัญที่มุ่งเป้าไปยัง MOGE และผู้นำที่เกี่ยวข้อง:

ประเทศ/ หน่วยงาน	เป้าหมายการคว่ำ บาตร	รายละเอียด	วันที่
สหรัฐอเมริกา	MOGE (ข้อจำกัดด้าน บริการทางการเงิน)	กระทรวงการคลังสหรัฐฯ ออกคำสั่งห้ามบุคคลและ นิติบุคคลสหรัฐฯ ให้บริการทางการเงินแก่ MOGE เพื่อขัดขวางกระแสรายได้ของคณะผู้จัดการทหาร	31 ตุลาคม 2566
สหภาพยุโรป (EU)	MOGE	EU ขึ้นบัญชีคว่ำบาตร MOGE ในฐานะหน่วยงานที่ให้ ทรัพยากรอย่างมีนัยสำคัญแก่กองทัพ และจำกัดไม่ให้ ผู้มีฐานใน EU ทำธุรกรรมกับ MOGE	21 กุมภาพันธ์ 2565
สวิตเซอร์แลนด์	MOGE	สวิตเซอร์แลนด์นำมาตรการคว่ำบาตรต่อ MOGE เข้าสู่กฎหมายภายในประเทศ ภายใต้การบังคับใช้ มาตรการของ EU ผ่าน Embargo Act	มีนาคม 2568

การคว่ำบาตรผู้นำระดับสูงของ MOGE (โดยสหรัฐฯ)

นอกจากการคว่ำบาตรตัวหน่วยงานแล้ว ผู้บริหารบางรายของ MOGE ยังถูกสหรัฐฯ คว่ำบาตรเป็นการส่วนบุคคล ภายใต้มาตรการที่
กว้างขึ้นต่อคณะผู้จัดการทหาร ได้แก่ เมียว มยิน อู รัฐมนตรีกระทรวงพลังงาน, ออง มิน, ตัน มิน – กรรมการผู้จัดการอาวุโส โดย
การคว่ำบาตรเหล่านี้สะท้อนถึงแรงกดดันแบบเจาะจงต่อผู้มีบทบาทตัดสินใจสำคัญ

ข้อเสนอแนะ

เราขอเรียกร้องให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องดำเนินการตามข้อเรียกร้องต่อไปนี้อย่างเร่งด่วน:

ต่อ ปตท. และ ปตท.สผ.

- ระงับการชำระเงินทั้งหมดให้แก่ MOGE ทันที และนำรายได้ไปเก็บไว้ใน บัญชีที่ได้รับการคุ้มครอง (escrow account) ซึ่งเป็นบัญชีพักเงินที่บุคคลที่สามเป็นผู้ควบคุมที่คณะผู้จัดการทหารไม่สามารถเข้าถึงได้ เพื่อให้รายได้จากก๊าซเป็นประโยชน์ต่อประชาชนเมียนมา
- ยุติการทำข้อตกลงโครงการใหม่ทั้งหมดกับ MOGE จนกว่าจะมีการฟื้นฟูรัฐบาลพลเรือนที่มาจากการเลือกตั้งตามระบอบประชาธิปไตยในเมียนมา

ต่อรัฐบาลไทย

- ใช้อำนาจของรัฐในฐานะ ผู้ถือหุ้นใหญ่ของ ปตท. เพื่อให้บริษัทปฏิบัติตาม มาตรการคว่ำบาตรระหว่างประเทศและมาตรฐานสิทธิมนุษยชน

ต่อสถาบันการเงินไทยและธนาคารแห่งประเทศไทย

- เร่งตรวจสอบและยุติการแปลงสกุลเงินต่างประเทศ โดยเฉพาะการแปลงจาก ดอลลาร์สหรัฐเป็นเงินบาท ที่เอื้อให้เกิดการชำระเงินตามสัญญาแก่กองทัพเมียนมา ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่เปลี่ยนรายได้ระหว่างประเทศให้กลายเป็นเงินที่คณะผู้จัดการทหารเข้าถึงได้โดยตรง และเปิดทางให้คณะผู้จัดการทหารสามารถ ซื้ออาวุธและทำสงครามกับพลเรือน ได้

เครือข่ายเฝ้าระวังทรัพยากรตะนาวศรี
TCResource.watch@protonmail.com

